

UTTALELSE OM STATSBUDSJETTET 2018

Til: Stortingets utdannings- og forskningskomité

Kopi: Kunnskapsdepartementet

Vår ref.: 17/65/ST

Dato: 01.11.2017

Vedlagt følger høringsuttalelse fra Norsk teater- og orkesterforening (NTO) om Kunnskapsdepartementets og Kulturdepartementets budsjettforslag for 2018.

NTO er arbeidsgiver- og interesseforening for profesjonelle, offentlig støttede virksomheter innenfor musikk og scenekunst. Foreningen representerer en omfattende infrastruktur av forskjelligartede virksomheter. Våre 45 medlemmer består av nasjonale og regionale institusjoner, samt offentlig støttede produserende og programmerende teatre, scener, orkestre, musikkensembler og kor.

I 2016 sto disse for nærmere 12 000 forestillinger/konsserter, et totalt publikumstall på nærmere 2,5 millioner, og et samlet bruttobudsjett på over 3 milliarder kroner.

NTOs høringsuttalelse følger vedlagt.

Vennlig hilsen

Norsk teater- og orkesterforening

Åse Ryvarden
styreleder

Morten Gjelten
direktør

KUNST OG HUMANISTISKE FAG I SKOLEN

NTO anmoder om en mer koordinert kultur- og kunnskapspolitikk som sikrer at de kunstneriske virksomhetenes satsing på barn og unge følges opp med en styrking av de humanistiske og estetiske fagenes kvalitet, innhold og plass i hele utdanningsløpet. Et bredt kompetansebegrep forankret i skolens dannelsesoppdrag må også innebærer en styrking av mottakersiden i kunsten, og dette bør inngå som et viktig perspektiv i den varslede strategien for de praktiske og estetiske fagene.

MOTTAKERSIDEN I KUNSTEN

Noe av det viktigste vi kan gjøre for å sikre felles referanserammer og bredest mulig deltagelse på de demokratiske fellesarenaene som kulturinstitusjonene representerer, er å styrke mottakersiden i kunsten. Dette må begynne i skolen som en unik fellesarena.

I et samfunn preget av større kompleksitet og raskere endringstakt er det et særlig behov for å styrke elevenes kompetanse i å forstå, tolke og reflektere kritisk over et mangfold av kulturelle ytringsformer. Kunnskap om og fortolkning av kunst- og kulturuttrykk må derfor gjøres til en essensiell del av allmenndannelsen. Slik skjønnlitteraturen har en selvskreven plass i norskfaget, og litteraturhistorien og tekstanalysen spiller viktige roller for det litterære utbyttet, må også kunnskap om og fortolkning av flere av kunst- og kulturuttrykk bli en del av allmenndannelsen. Dette kan gjøres gjennom en kompetansehevende satsing på så vel de estetiske og humanistiske fagene i skolen, som på kunst- og kulturdelen i andre fag.

i Meld. St. 28 *Fag – Fordypning – Forståelse* tas til orde for å styrke de estetiske fagene i skolen og at den pågående fagfornyelsen også omfatter disse fagene. Etter vårt syn legger man best til rette for en styrking og fornyelse av innholdet i de estetiske fagene gjennom et tettere samvirke med kunst- og kulturdelen i andre fag, herunder samfunnsfag, etikkfag, norsk og språkfag. Vi er derfor glade for at Kunnskapsdepartementet, i tråd med NTOs tidligere uttalelse, ser at kategorien *praktiske og estetiske fag* ikke er godt egnet som overordnet ramme for en fagfornyelsesprosess, og vil legge til grunn en mer fleksibel innretning enn den modellen som skisseres i NOU 2015: 8 for å sikre god sammenheng mellom fag.

LÆRERKOMPETANSE

I 2014 manglet nærmere 40 pst. av lærerne som underviser i musikk, og nærmere halvparten av de som underviser i kunst- og håndverk i grunnskolen, faglig fordypning. Kun én av fire musikk lærere og én av fem lærere i kunst og håndverk har kompetanse i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer (jf. Kompetanseprofil i grunnskolen. Hovedresultater 2013/2014, SSB).

Dette viser med all tydelighet behovet for å styrke lærerkompetansen i de estetiske fagene. Lærernes kompetanse er avgjørende for å sikre kvaliteten i de estetiske fagene. Vi er derfor glade for at Kunnskapsdepartementet vil vurdere om det for nye lærere skal innføres kompetansekrav for å undervise i estetiske fag i grunnskolen, at det er satt av midler til videreutdanning i praktiske-estetiske fag som en del av strategien *Kompetanse for kvalitet*, og bestemt at lærere i praktiske og estetiske fag skal inngå i utprøvingen av lærerspesialistordningen fra høsten 2017.

ANSVARSDELINGEN MELLOM KUNSTINSTITUSJONENE OG SKOLEN

Mange musikk- og scenekunstinstitusjoner setter i dag store ressurser inn på formidlingsprogram overfor barn og unge både i og utenfor Den kulturelle skolesekken, delvis for å kompensere for skolenes sviktende satsning og delvis fordi dette er i institusjonenes langsiktige interesse. Vi etterlyser en tydeliggjøring av skolens ansvar og en gjennomgang av rollefordelingen mellom skolen og kunstinstitusjonene.

STRATEGI FOR DE PRAKTISKE OG ESTETISKE FAGENE

Det er gledelig at Kunnskapsdepartementet i løpet av våren 2018 vil legge frem en strategi for de praktiske og estetiske fagene som vil inneholde tiltak som kan bidra til å styrke fagene på både kortere og lengre sikt. Vi legger til grunn at dette gjøres i nær dialog med Kulturdepartementet, og at både mottakersiden i kunsten, sammenhengene mellom estetiske fag, humaniora og kulturdelen i andre fag, samt ansvarsdelingen mellom skolen og kunstinstitusjonene vil inngå som sentrale problemstillinger.

STORTINGSMELDING OM KULTURSKOLENE

Vi er også glade for at det skal utarbeides et kunnskapsgrunnlag for en stortingsmelding om kulturskolen, og legger til grunn at Utdanningsdirektoratet vil gjøre dette arbeidet i nær dialog med Kulturdepartementet for å sikre en god koordinering mellom kunnskapspolitikk og kulturpolitikk.

DEN KULTURELLE SKOLESEKKEN

NTO anmoder om at omorganiseringen av Den kulturelle skolesekken, med opprettelsen av Kulturtanken, ikke fører til økt administrasjon og oppbygging av parallelle virksomheter og kompetanser. Mest mulig midler må kanaliseres direkte til elevenes kunstopplevelser og velfungerende eksisterende ordninger må opprettholdes og videreutvikles. Det må videre legges bedre til rette for at produksjoner fra institusjonene inngår i tilbudet over hele landet – og at elevene også får mulighet til å oppleve forestillinger og konserter fremført på en profesjonell scene. Vi vil særlig understreke behovet for at mottakerapparatet i skolen profesjonaliseres.

Vi viser til at Den kulturelle skolesekken (DKS) er under omorganisering, og at Kulturtanken skal ivareta det nasjonale ansvaret for Den kulturelle skolesekken innenfor alle kunstuttrykkene. Det er viktig at alle kunstuttrykkene og deres egenart ivaretas også med den nye organiseringen, og at hvert kunstfelt kan utvikle seg utfra egne premisser og behov.

UNNGÅ OPPBYGGING AV PARALLELLE VIRKSOMHETER OG KOMPETANSER

Vi vil også understreke betydningen av at de sidene ved dagens organisering som fungerer godt videreføres og styrkes – og at det ikke bygges opp parallelle virksomheter og kompetanser til det som allerede eksisterer, herunder Scenekunstbrukets formidlingsnettverk og insentivordning.

NTO ser frem til at Kulturtanken kan bidra til å løse utfordringer ved dagens DKS-ordning samtidig med at rommet for allerede velfungerende lokale modeller ivaretas.

MINST MULIG TIL ADMINISTRASJON

Det må være et mål at mest mulig midler kanaliseres direkte til elevenes kunstopplevelser, og minst mulig går til administrasjon. Vi registrerer at kravet om at spillemidlene kun skal gå til produksjon og gjennomføring og ikke administrasjon, er tatt ut av tilskuddsbrevene fra Kulturtanken til fylkeskommunene. Vi forutsetter at dette ikke vil gå utover tilbudet til elevene.

ARMLENGDESPRINSIPPET OG KVALITET

Det må ikke legges føringer for samarbeid mellom DKS og institusjonene som kan virke repertoarførende, eller som på andre måter styrer virksomhetenes begrensede ressurser.

Vi vil understreke at armlengdesprinsippet må ivaretas i organiseringen og forvaltningen av ordningen både sentralt og lokalt, og at kvalitet må være det førende utvelgelseskriteriet i programmeringen av DKS. Vi er kritiske til at Kulturtanken i det nye tilskuddsbrevet legger innholdsmessige føringer på tilbudet, blant annet knyttet til samtidens teknologi.

INSTITUSJONENES PRODUKSJONER OG RESSURSER

For å sikre estetisk bredde og kvalitet i DKS-tilbudet er det viktig at forestillinger og konserter fra ulike produsenter inngår i tilbudet, og at elevene får mulighet til å oppleve kunst i profesjonelle teatre og konsertsaler i tillegg til turnéforestillinger på skolen.

Det er også god ressursutnyttelse å benytte musikk- og teaterinstitusjonenes tilbud i DKS, hvor finansieringen av produksjonene for en stor del allerede er ivaretatt gjennom de ordinære driftstilskuddene, og hvor programmerings- og formidlingskompetanse er bygget opp over lang tid.

Vi stiller oss derfor spørrende til formuleringen i Kulturtankens tilskuddsbrev om at «produksjonene skal kunne gå inn i Den kulturelle skolesekkens nasjonale programtilbud». Dette kravet må nødvendigvis tilpasses det faktum at gjenopptakelser for teaterinstitusjonene i de fleste tilfeller er svært utfordrende og kostnadskrevende, bl.a. fordi skuespillere enten er ansatt på korttidskontrakter for den enkelte produksjonen eller er fast ansatt og inngår i flere andre av teatrets produksjoner.

Imidlertid kan det legges til rette for at flere av teatrenes forestillinger formidles også utenfor eget fylke gjennom en styrking av Scenkunstbrukets insentivordning, slik at produksjoner fra institusjonene i større grad kan omfattes av ordningen.

GRATISPRINSIPPET

Vi ser også at kombinasjonen av gratisprinsippet og DKS utilsiktet fører til at skolenes besøk ved institusjonene reduseres og ved noen skoler faller helt bort. Vi etterlyser nasjonale løsninger som sikrer at transportkostnader ikke går utover tilbudet til elevene, samt ordninger som legger til rette for direkte samarbeid mellom institusjonene og skolene, f.eks. gjennom øremerkede midler til skolene for teater- og konsertbilletter.

MANGELFULL KUNSTFAGLIG KOMPETANSE I SKOLEN

En viktig del av Kulturtankens mandat er å arbeide for god forankring og tett samarbeid mellom skole- og kunstsektor. En forutsetning for å lykkes i dette arbeidet er en parallell styrking av de humanistiske og estetiske fagene i skolen. Musikk- og scenekunstinstitusjonene opplever en ganske gjennomgående mangelfull kunstfaglig kompetanse i skolen som en betydelig utfordring. Det må legges til grunn at tilbudet gjennom DKS skal supplere – og på ingen måte erstatte – kunst- og kulturfagopplæringen i skolen.

FORSKNING

NTO imøteser en fortsatt styrking av kulturforskningen, både for å sikre en mer kunnskapsbasert kulturpolitikk og for å imøtekomme kulturlivets egne kunnskapsbehov. Vi vil særlig understreke behovet for å styrke den grunnleggende humanistiske forskningen, og ser frem til at oppfølgingen av humaniorameldingen kan bidra til en slik styrking.

Vi er glade for at regjeringen har bidratt til å styrke kulturforskningen de senere årene, bl.a. gjennom bevilgninger til relevante forskningsprogram under Forskningsrådet. Likevel ser vi frem til at Grundutvalgets rapport *En kunnskapsbasert kulturpolitikk* fra 2012 følges opp med en mer overordnet forskningsstrategi som kan imøtekomme behovene for langsiktig satsing på kvalitet i forskningen og oppbygging av sterkere forskningsmiljøer.

NTO har særlig tatt til orde for å styrke den tverrfaglige kulturforskningen, slik at samfunnsvitenskapelige innfallsvinkler oftere suppleres med humanistiske og estetiske perspektiver og analyser. Vi vil understreke at solide humanistiske og estetiske fagmiljøer ved universitetene er essensielle for å sikre den grunnleggende forskningen i seg selv, men også som leverandører av begreper, teorier og betraktningmåter i den mer brukerrettede forskningen. Det er derfor viktig at en forskningsstrategi som skal ivareta Kulturdepartementets sektoransvar også tenker inn situasjonen for de humanistiske fagene.

For å sikre kvalitet og faglig utvikling i kunsten, er det helt essensielt at det finnes en autonom, akademisk samtalepartner i humaniora som kan analysere kunstens verdi og utfordre etablerte praksiser. Vi vil også understreke hvor viktige de humanistiske fagene er for å styrke kunstforståelsen i samfunnet – som en sentral leverandør av begreper, teorier og perspektiver til det offentlige ordskiftet om kunsten.

Våre medlemmer

NTO har 45 medlemsorganisasjoner innenfor musikk og scenekunst. Medlemmene består av nasjonale og regionale institusjoner, samt offentlig støttede produserende og programmerende teatre, scener, orkestre, musikkensembler og kor.

MEDLEMSOVSERIKT:

Scenekunstinstitusjoner

Akershus Teater
 Bergen Nasjonale Opera
 BIT Teatergarasjen
 Black Box teater
 Brageteatret
 Carte Blanche
 Dansens Hus
 Den Nationale Scene
 Den Norske Opera & Ballett
 Det samiske nasjonalteatret Beaivváš
 Dramatikkens hus
 Haugesund Teater
 Hordaland Teater
 Hålogaland Teater
 Kilden Teater- og Konserthus
 Nationalteatret
 Nord-Trøndelag Teater
 Nordland Teater
 Norsk scenekunstbruk
 Oslo Nye Teater
 Riksteatret
 Rogaland Teater
 Scenekunst Østfold
 Sogn og Fjordane Teater
 Teaterhuset Avant Garden
 Teater Ibsen
 Teater Innlandet
 Teater Manu
 Teatret Vårt
 Trøndelag Teater
 Årjellsaemien Teatere

Musikk institusjoner

Barokkanerne
 BIT20 Ensemble
 Det Norske Blåseensemble
 Det Norske Kammerorkester
 Det Norske Solistkor
 Edvard Grieg Kor
 Nordnorsk Opera og Symfoniorkester
 Norsk Barokkorkester
 Oslo-Filharmonien
 Riksscenen
 Stavanger Symfoniorkester
 Stiftelsen Harmonien
 Trondheim Symfoniorkester